

אף על פי פרק חמישי כתובות

סד.

עין משפט נר מצוה

קב א מיי פ"ד מהל' אשות ה' יג טור ש"ע ה"ה ע"מ ע"פ ג:
 קב ב מיי שם הלכה י טור ש"ע שם פ"ד:
 קב ג ד ה מיי פ"ד מהל' יטס והלכה הלכה י סג ע"מ נא ט"ש"ע שם סימן קס"ה ע"פ א ג:
 קב ד ו מיי פ"ד מהל' יטס והלכה ז סג ע"מ נט ט"ש"ע שם ע"פ א:
 קב ז טור ש"ע שם ע"פ א והנה"ש:

תוספות ר"ד (המשך)

יכול לישא אשה אחרת עד שלא יפטור לזו ויציא זו ויתן לה כתובה שאין בית דין יכולין לקנסה בכתובה מאחר שהיא טוענת טענת אונס וזה הפתרון הוא נכון שאין לזו ממנו ולפי"ז הפתרון היבא שאומרת מאי עלי לא הוי מודרת ואי"כ כשבא לגרשה נותן לה כתובה ותוספת שהיא תוספת חובת אדם לאלוהו בעבור חובת ביהא וכבר בא עליה ואימתי אין לה תוספת שכגורשה משום מודרת היא תקנות הגאונים שתוספת אין לה אבל כתובה יש לה אבל עכשיו שמגרשה משום טענה ולא הוי מודרת אפילו תוספת יש לה שהיא אינו מגרשה בתקנות הגאונים שאמרו כתובה יש לה תוספת אין לה מחמת טענה אפילו היא האמרה ר"כ מביעי בעי ליה לרבא ולא איפשיטא ומאי דתני עד כגון כתובה כל הכתוב בשטר הכתובה משמע ואפילו נכסי נדוניה לא קבעי ליה דקא מידי דמיחסר גובינא כגון שנאבדו או שבלו שאינו משלם לה הפחת שלהן אבל שתי קיימים דקיימו בעיני ולא מיחסר גובינא לא הפסידה א"כ כתובה קאמר ואע"פ שתי קיימים איכא דאמרי יתבי וקאמרי מרדה לא הפסידה בלאותי קיימים א"ל ר"ג משום דר"ז גברא רבא הוא אפיתוהו לא יליגא עליו והאמר ר"כ מביעי בעי ליה רבא ולא איפשיטא ליה ומסיק לתמרא והשאת דלי"א הלכתא לא כמר ולא כמר תפשה לא שקלי מינה לא תפשה לא היבין לה ומשתייה לה תריסר ריחי' שתא אגיסא והוה כן המודרת מכת ההלכה דמי שאמרו וריחי' כתוב לה' שריא' גאון ז"ל ושאלתה אשה היושבת תחת בעלה ואמרה לו גרשני איני רוצה לשתב עפך חיבי' לה כלום מכתובתה או לא וכגון זו היא מודרת א"ל. כך ראוי שמודרת חיבתה מעיקרא שאין מחייבים את הבעל לגרש את אשתו אם תחתיה יורשין חוק מאותן שאמרו רבותינו

ונראה לר"מ דהכי פירושו צעירא ליה ואינה רוצה להתגרש בלא כתובה ומצערנא ליה עד שיגרשה ויתן לה כתובה אבל אמרה מאיס עלי ולא צעירא ליה לא הוא ולא כתובתו לא כייפינן לה שתחזור בה ע"י שנאמר שלא תועיל מחילה משום דהוי מחילה צעועת דלגב צערה קא אמרה הכי ומתוך כך לא יגרשה בעלה שאינו רוצה ליתן כתובה אלא מחילה גמורה היא ומתוך כך יעלה דעתו לגרשה מר וזוטרל אמר כייפינן לה דהויא כמחילה צעועת והיינו כפי' דעל ידי כך תשאר תחת בעלה שלא בראונה כי בעלה לא יגרשה כיון שחייב ליתן כתובתה ואין חילוק למר וזוטרל צין מודרת דצעירא ליה ומצערנא ליה צין אומרת מאיס עלי ור"מ נמי פירש דאין כופין בעל ליתן גט וגם צקונט' לא פי' שיכופו בעל ליתן גט: **משום** דרב זבד גברא רבא הוא אפילו דרינא עילויה. וא"כ כיון דלא פשיט המע"ה וכיון דתפסה לא מפיקין מינה וי"ל דהוה נמי שיראי טובא דלא הוה תפסה ובלשנא קמא קאמר משום דרב זבד גברא רבא תפסה ליה משום הך שירא דהוה תפסה אלא בעל היה תפוס: **תבע** דחזון נוקקין לו. פי' צקונט' והיא אינה רוצה אלא להתיס וכן תבע לייס פירוש והיא אינה רוצה אלא לחלוץ ומינה דמאי קא פריך לייס נמי כיון דלגידא ציה לא יהיבי ליה איתמא אחריתי לחלוץ לה וי"ל שאינו רוצה לחלוץ שלה יטעך ליתן כתובה וי"ל תבע לחלוץ והיא אינה רוצה לא לחלוץ ולא לייס וכן תבע והוא אינו רוצה לא לחלוץ ולא לייס ואין להקשות אי"כ מאי פריך שומרת יס נמי בצאה מחמת טענה מאי איריא בצאה מחמת טענה אפילו אינה צאה נמי תיקשי אלא מדתא צהולץ (צממת גט.) חזרון אלה גדול ואומרים לו ע"ך המנאה או כנוס או טפור וקאמר בגמ' דחזרון אלל גדול למיכפייה אלמא תבעה היא נמי נוקקין לכתוב עליה אגרת מרד להוסיף על כתובתה אי איכא פירוש עממא: **מאי שנא לייבם דא.** וא"כ א"י מילתיה לא נוכל לכוף אותה לפי משנה אחרונה וא"י לחלוץ והלא הוא אינו רוצה לחלוץ אלא לייס ומאי שייך לכופה לדבר שאינו טובע הוא וי"ל דמעיקרא ס"ד מילתיה דרבי יוחנן לפי משנה ראשונה ומשום הכי פריך דאפילו לייס נמי נוכל לכופה לדמיש כאן כמשה ראשונה כאן כמשה אחרונה דרבי יוחנן נמי לפי משנה אחרונה נוקקין לייס וה"ה דלמתי הוה מצי לשנויי כאן לחלוץ כאל לייס כרבי יוחנן ואולי בעל משנה אחרונה אלא דמיחא ליה לזקוקא מריוויי כשבע לייס דלמתי הוה מצי לשנויי כאל לחלוץ כאל לחלוץ מורדת. ר"מ. וק"ק דאין תיסק אדעמין למימר דלתי לפי משנה ראשונה דרביה לפי משנה ראשונה איכא מסתברא לייס נוקקין לו לחלוץ א"כ א"ל דלפי' לפי משנה ראשונה נוקקין לו לחלוץ משום דצדידיה תלי רחמנא אס לא יספוך האיס כדאמרין צהולץ (צממת גט.) וס' א"ל לייס ס"ד שאין מוסרין אותה לייס על כרחא אי נמי י"ל תבע אף לחלוץ נוקקין לו תבע לייס דווקא אין נוקקין לו: **ורבי' חליצה ויבום.** פירש צקונטרס צהולץ (ג"ז טז) גבי הא דמיימי' התם ממניתי' דצבורות (דף יג. וס') משנה ראשונה ואחרונה דמיימי' הכא ואמר רב עלה דאין כופין ופירש צקונטרס דאפילו למשנה אחרונה דמנות חליצה קודמת אין כופין אותה לחלוץ היכא דניחא לתרוייהו ליבומי דנימא תרוייהו לאו למנאה מכווני ופגע בצערה אלא אי צעי מייס אע"ג דמנות חליצה קודמת ומינה היכא דליחא צעי וצעי ליבומי ויהי אמרה לא צעירא ליה ואמרה דברים יכריס אי מצינן לאטעווי מטענין ליה לא מצינן לאטעווי כייפינן ליה לחלוץ דלמר רב ששת צ"ק דיבמות (דף ז. ד.) מנין ליבמה שפלה לפני מוכה שחין שאין חוסמין אותה לפניו כו' ולא תימא מוכה שחין דווקא אלא כל אמתלא שמתן לדבריה דתני צהמדיר (לקמן דף טז.) מעשה צדיקין צבורסי שמת ולו אס צורסי ואמרו חכמים יכולה היא שתאמר לאחין הייתי יכולה לקבל ולך איני יכולה לקבל ועוד פסקין והלכתא כותבין אגרת מרד על ארסיה ואין כותבין אגרת מרד על שומרת יס מכל הני טעמי כייפינן ליה לחלוץ ושקלה כותבתה וכל הני אין כופין דהכא היכא דניחא להו לתרוייהו עכ"ל ואורי' דמה שהציא ממוכה שחין ומצורקי' אינה ראייה דדוקא מוכה שחין וצורסי דהוה מהנך דכופין אותה להוציא ומה שהציא נמי מצינן כותבין אגרת מרד על שומרת יס לאו ראייה היא (ס') דהתם אין כותבין אפילו בלא אמתלא משום דמנות חליצה קודמת וא"כ לדבריו אפילו בלא אמתלא הוה לן למימר דכופין ואדרבה יש להוכיח משם דאין כופין דאי צר כפייה הוא למה ליה למימר דאין כותבין אגרת מרד עדיפא מינה הי"ל למימר דכופין אותו לחלוץ ואמרין נמי צממעין תבע לייס אין נוקקין לו משמע אין נוקקין לו לכתוב אגרת מרד כותבין אגרת מרד ודאי כופין לייס לר"י דרב איירי בבל ענין דודאי בבל ענין אין כופין אף לפי' ר"מ דמפרש דלמר רב אין כופין קאי אמשנה ראשונה דאין כופין לייס אע"פ שמשנה ראשונה קודמת ונ"מ דזמן הוה היכא שידוע לנו שמתכוונין למנאה כגון אותן שצדיק לחלוץ דלותן ודאי אין מתכוונין לא לשום נוי ולא לשום אישות אלא היכא דלא צרו לן שמתכוונין למנאה כופין צמילי ומרחיקין אותן מן היבוס דק"ל כאלא שאלו כמו שפירשנו צממות (דף לט.) ד"ה אמר רב וגם לפירוש אס תבע לייס לא כייפינן ליה לחלוץ אלא מטענין ליה אס אינה חפלה אלא אס (ס') אינו רוצה לא לייס ולא לחלוץ נראה דכופין:

משום דרב זבד גברא רבא הוא. ולא יערער על דבריו מחמת עבותותיו: **מפיקו דינא.** לחובתו: **ומהינין לה.** אולי תחזור בה: **תריסר ירחי שאה.** ותו לא: **שבע** הוא. והיא מודרת: **שבעה היא.** והוא מורד: **אין נוקקין לה.** לכתוב לה אגרת מרד להוסיף על כתובתה. ולקמן מסיק פירושא ואולי משום דלא מפקדא אפריה ורביה: **לארסיה מצעי ליה.** וכותבין אגרת על הבעל: **דלא מפקדא.** צפריה ורביה כדאמרין צממות (דף טז.): **חוטרא לירא.** רוצה אני שיהא לי צן שיחיק צדי צקונטי ואשען עליו וציוס מותי יקצנני: **תבע לחלוץ.** והיא אינה רוצה אלא להמייס נוקקין לו לכתוב אגרת מרד עליה: **אין נוקקין לו.** לפי שאין מתכוין לשם מנאה וכמשה אחרונה ואמרין ליה זיל נסיב אחריתי: **אספירא.** סלע מדינה: **פלגא דוואה.** וזו נורי שהוה שש מעה כסף נמלא טרפעיק שלשה מעות: **מעא וחלי ליוס.** לששת ימי המעשה ומשנת לא יהצין לה כדאמר לקמן: **מאי שנא איסו דיבצין ליה דשכא.** כשהיא מודרת עליו דהא צבעה טרפעיקס טרפעיק ליוס: **כשני שנס.** (כמו שמשכר צבת) גורה משום מקח וממכר ושפירות: **בבאה מחמת טענה דאמרה בעינא** חוטרא לירא ומרה לקבורה ה"ל שומרת יבם בבאה מחמת טענה אלא אידי ואידי שתבע הוא ולא קשיא יבאן לחלוץ וכאן לייבם דאמר ר' פדת אמר ר' יוחנן תבע לחלוץ נוקקין לו תבע לייבם אין נוקקין לו מאי שנא לייבם דלא דאמרין ליה זיל ונסיב איתתא אחריתי לחלוץ נמי נימא ליה זיל ונסיב איתתא אחריתי אלא דאמר כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי הכא נמי כיון דאגידא בי לא קא יהבו לי אחריתי ואלו קשיא כאן כמשנה ראשונה כאן כמשנה אחרונה דתני **מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכוונין לשום מצוה עכשיו שאין מתכוונין לשום מצוה** אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום: **עד מתו הוא פוחת וכו'.** מאי טרפעיקין אמר רב ששת אסתירא וכמה אסתירא **פלגא דוואה תניא נמי הכי ר' יהודה אומר שלשה טרפעיקין שהן תשע מעין מעה וחצי לכל יום אמר ליה רבי חיאי בר יוסף לשמואל מאי שנא איהו דיהבין ליה דשבת ומאי שנא איהו דלא יהבין לה דשבת איהו דמיפחת קא פחית לא מיחיו כשכר שבת איהו דאוסופי קא מוספא מיחיו**

מהו שכופין לה הוציא וכשהאשה נמנת מן התשמיש ומן המלאכות שחייבת לעשות לו זו היא המודרת שפוחתין לה מכתובתה בכל שבת ושבת וצריכה התראה ואח"כ תקני תקנה אחרת שיכריזו עליה ד' שבתות וא"ו ושלוחין לה כבי"ד הוי יודע שאפילו כותבין ק' מנה הפסידו ואמרין עליה ארבי"ח פעמים ושלוחין לה א' קודם הכרה וא' אחר הכרה כל אלה לענין מה ששם לה בעלה על עצמו ואינו מצי בעיניו או מה שבלה ואבד מגדוניה ומכשטי' שהן נצ"ב שצריך הבעל לשלם לה דמיון מפני שאחריות עליו הוי פוחתין מאשה על האש

הוציא מפני שהוה מאוס בעיניה ואין האשה יכולה לסבול שתבעל לו אלא משום דהכא אנו מסופקים בטענתה שכיון שאין אנו רואים בבעלה באותן המומים י"ל שמה עיניה נתנה באחר (שהיא) [ומשום זה היא] אומרת כך לפיכך אין כופין הבעל להוציא אבל מ"מ גם היא נמי אין כופין להפסיד כתובתה דשמה טענתה אמת דלב יודע מרת נפשו אלא מפתין אותה שמה תחשוק בה ואם רואין שאינה מתרבה דבר בביד כופין נוקקין לכופה דימא אנוסה היא ושמה גם היא עציבה דברו שבעלה מאוס בעיניה ואי משום עינון הבעל

א) (לעיל סג.) ב) אבות סה: א) א) [שם לעיל:] צבורות ג.) ד) [גמין מהל':] ה) [קדושין א':] ו) [ש"ס.] ז) ואלו לפי משנה ראשונה הי"ל ימישבו דבריו לפי המסקנא מ"ל.

הגהות הב"ח

א) תרי"ח ודעי כו' לא ראייה היא דא"כ לדבריו אפילו בלא אמתלא הוה לן למימר דכופין דהתם אין כותבין אפילו בלא אמתלא משום דמנות חליצה קודמת ואדרבה יש להוכיח כו' כלי': ב) בא"ד אלל אס אלו רוצה. ג) כי פי וס' אלו רוצה לא לייס ולא לחלוץ:

מוסף רש"י

אחת ל' כולן שזות צממת מרד ואפילו היא נדה או חולה ויהא מודרת לה כתובה. ארסיה. אסתריה לא אשכח (שם.) חוטרא לירא. א"כ ע"מ ששען עליו לנת זקמה ואס תמות יקצנני יבמות (סו.) מצות חליצה קודמת למצות יבום. שהמייס אס יבמות עלה לנט מנאה פוגע בלויסו אשכח א"כ (בבב"ב ג.) אסתירא. סלע מדינה. שמינת שבעל לורי דהיינו חלי לני (גמין מהל' ע"ב) קדושין א').

תוספות ר"ד

מסורה ומסיק תלמודא ולא היה יעיתא דשמיא והיא פי ואין למימד מאותו מעשה אלא כיון שתובעת גירושין לא כייפי' לה (אבל הרב פי' דארברה להקל באו עליה ולא להחמיר וכך היא משפעות הרב"ם: ה"ד מודרת שכופין אותה על הפסד כתובתה לרבנן כדאית להו ולרבותינו כדאית להו דאמרה בעינא ליה ומצערנא ליה בעינא בעלה מאוס בעיניה בין תובעת גירושין בין אינה תובעת גירושין ומייס הואיל ואין בעלה מרואס בעיניה דרבי כופין אותה ע"י הפסד כתובתה כיון שתפייס עם בעלה אבל אמרה מאיס עלי שבעה מאוס בעיניה לא כייפינן לה ע"י הפסד כתובתה אלא מניחין אותה כבודה דכיון דבעלה מאיס בעיניה אנוסה היא דברר ולא מידעתה עושה אן ואפילו אשה חשבה כי אפשר להבעל לשואר לה ואע"פ שאין שום פום ניכר בו הרבה פעמים אשה מואסת בבעל ואע"פ שאין שום מום ניכר בו והוה דומה לאדם שאין יכול לאכול מאכל השנאין לו ונתבע עליו וא"כ שום דרך כאן לכפייה כ"א לעשות דין בקשה ולפתוחה אולי תחשוק בו ואדרבה אם היינו יודעים בוודאי שבעה אמת שהוה מאוס בעיניה ולא נתנה עיניה באחר היינו כופין הבעל להוציא כי הך דתני לקמן בפרק הוציא ורבי שפוחתין אותן